

A-ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ
ΤΡΟΠΟΙ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ

-
- Βασική απαίτηση στη σύγχρονη διδασκαλία της ιστορίας είναι η πολυτροπικότητα της ιστορικής προσέγγισης
 - Όχι απλή ανάγνωση από τους μαθητές ή απλή αφήγηση από το δάσκαλο και μετά συμπλήρωση ασκήσεων, αλλά **συνδυασμός τρόπων παρουσίασης της ιστορικής ύλης:**

Αφήγηση, αναδιήγηση, ερωτήματα, ιστορικές πηγές, εικόνες, σχέδια, γελοιογραφίες, προπλάσματα, μυθιστόρημα, κινηματογράφος, θέατρο, δραματοποίηση, παιχνίδι ρόλων, ζωγραφική, πλαστική, επισκέψεις σε μουσεία, τοπική ιστορία, σύνθεση ιστορικού κειμένου...

-
- Βασικός κίνδυνος της πολυτροπικότητας:
 - Το άνοιγμα σε μια **καταναλωτική αντίληψη** της ζωής, της ιστορίας, της διδακτικής της ιστορίας... που ζητά ολοένα και περισσότερα, με ολοένα και πιο αχόρταγο, βουλιμικό τρόπο...
 - Η αθρόα εισβολή της **διαφήμισης**, των πλαστών αναγκών, των ψεύτικων αισθημάτων, ενός πολιτισμού του «**φαίνεσθαι**» αντί του «**είναι**», της υποχώρησης της αλήθειας απέναντι στην ευλογοφάνεια και την ψυχαγωγία, ενός «**φетиχισμού της κατανόησης**»...
-

1. ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

► Αυθεντικά ή προπλάσματα – αντίγραφα (replicas):

→ «**Η πύλη** σε μια άλλη εποχή»

→ εξασφάλιση «**απτικής επαφής**»

→ βρίσκονται στο εμπόριο, στα μουσεία ή στα σπίτια των μαθητών...

- Ενδείκνυται κυρίως για μικρούς μαθητές, μαθητές χαμηλής αντίληψης, αλλοδαπούς με ελλιπή γνώση της γλώσσας

- Πρόκληση περιέργειας και ενδιαφέροντος, ενεργοποίηση όλων των αισθήσεων και της φαντασίας, βιωματική προσέγγιση

■ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ
ΤΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΩΝ

A) Κρύβω το αντικείμενο σε ένα κομμάτι χαρτί ή πανί και αφήνω τα παιδιά να μαντέψουν τι είναι από το σχήμα του

B) Θάβω το αντικείμενο στον κήπο ή σε άμμο για να εξοικειώσω τα παιδιά με την πρακτική της αρχαιολογίας και να τους δώσω τη χαρά της ανακάλυψης

**Γ) Βαθύτερη μελέτη της εποχής
στην οποία ανήκει το αντικείμενο,
συλλογή πληροφοριών και
φωτογραφιών**

**Δ) Ένταξη του αντικειμένου στο *ιστορικό
πλαίσιο* του μαθήματος που μελετούμε**

E) Απτική επαφή, παρατήρηση,
επισήμανση των χαρακτηριστικών του,
σύγκριση – ταξινόμηση
(εταιρικά, ομαδικά)

→ αναγκαία η **ερωτηματοθεσία...**

■ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ:

Από τι είναι φτιαγμένο;

Γιατί είναι φτιαγμένο από αυτό το υλικό;

Τι σχήμα έχει; Γιατί;

Που (μπορεί) να βρέθηκε;

Σε ποιόν μπορεί να ανήκει;

Σε τι χρησίμευε;

Τι μπορεί να έχει «δει» στη ζωή του;

Με τι μπορώ να το συγκρίνω;

Χρησιμοποιείται από πολλούς ή από λίγους ανθρώπους;

Από πλούσιους ή από φτωχούς;

Ήταν «ιερό» ή καθημερινής χρήσης;

Είναι αυθεντικό ή τεχνητό;

Τι μπορούμε να συμπεράνουμε για τους ανθρώπους που το χρησιμοποιούσαν, την κοινωνία τους, την εποχή τους;...

ΣΤ) Συλλογή πληροφοριών

*(βιβλία – λευκώματα, περιοδικά,
κατάλογοι μουσείων, διαδίκτυο...)*

Ζ) Κατασκευή παρόμοιων αντικειμένων

*(πηλός, πλαστελίνη),
σχεδιασμός σε μπλοκ ζωγραφικής,
παρουσίαση στη σχολική εφημερίδα,
έκθεση στο μουσείο της τάξης ή του
σχολείου...*

**H) Προφορική ή γραπτή *εξιστορήση*
της φανταστικής «ζωής» του αντικειμένου**

(συρραφή των εξιστορήσεων των μαθητών σε βιβλίο)

Θ)

2. ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

– ΕΙΚΟΝΕΣ

- Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα:
«δαγκεροτυπίες» (L. Daguerre)

- *Οι εικόνες είναι οι «βουβοί», οι «αυτόπτες» μάρτυρες της ιστορίας;*
- *Είναι μηχανικές αναπαραστάσεις της πραγματικότητας;*

- Οι εικόνες **ως ιστορική πηγή** είναι ευάλωτες στην κριτική, διότι:

1. είναι ιδεολογικά διαποτισμένες

2. αποτελούν «**συνειδητές πράξεις πειθούς**»: επιθυμούν να πουν μια ιστορία για να πείσουν...

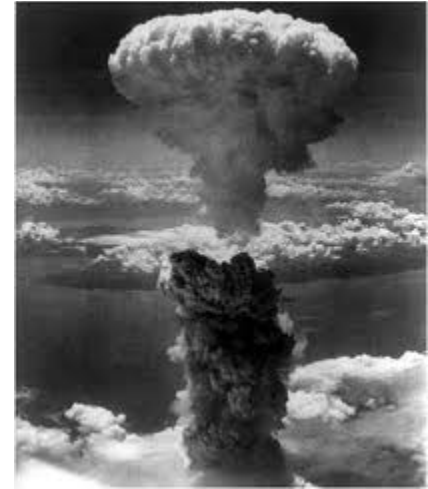
3. είναι «**εικονο-κείμενα**»: μεταφέρουν ένα μήνυμα για αποκωδικοποίηση

■ **ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ=** «μια πράξη που βάζει ένα μυαλό, ένα μάτι και μια καρδιά σε μια ευθεία...» (Henri Cartier-Bresson)

■ Ενδεικτικές ερωτήσεις για την ιδεολογική διερεύνηση μιας εικόνας-φωτογραφίας

(για τα μεγαλύτερα παιδιά):

A) Ποιος, που, πότε και γιατί
τράβηξε αυτή τη φωτογραφία
ή ζωγράφισε αυτήν την εικόνα;

B) Τι νομίζετε ότι **αποκαλύπτει** ή **αποκρύπτει**;

Γ) Ποιος έδωσε εντολή στο φωτογράφο ή στο ζωγράφο και **γιατί**;

Δ) Ποιος είναι ο ρόλος της λεζάντας;

One arm and four children, 1910

Το αληθινό κόστος του πολέμου...

Ε) Ποιο ρόλο παίζει ο φωτισμός;

Ζ) Γιατί χρησιμοποιείται η συγκεκριμένη τεχνική;...

Balchuck (No. 411), Winner of Snatch and Clean; Tolbin (No. 200), Winner of Bar Bell Competition.
WEIGHT LIFTING AT THE OLYMPIC GAMES.

Βασική διδακτική λειτουργία της εικόνας:

α) Να θέτει προβλήματα,
να παρωθεί τους μαθητές
και μέσω των ερεθισμών και των
πληροφοριών να ενεργοποιεί τις νοητικές
τους λειτουργίες (*μνήμη, κρίση, φαντασία*)

β) Αποσαφήνιση εννοιών,
συμπλήρωση και επέκταση των μαθητικών
εμπειριών,
μεταφορά της γνώσης (*transfer*)
~~και υπέρβαση της γνώσης σε τόπο και χρόνο~~

■ **Η ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ**
ΜΙΑΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΜΕ ΕΙΚΟΝΕΣ
ΕΞΑΡΤΑΤΑΙ ΑΠΟ:

1. τους **στόχους** της διδασκαλίας
2. τα **χαρακτηριστικά** κάθε μαθητή
3. το βαθμό **εποπτικότητας** του μαθήματος
4. τη **μορφή** της διδασκαλίας
5. το πλήθος, το είδος και την ποιότητα των **ερωτήσεων** και των **εξηγήσεων** του δασκάλου
6. τη **λειτουργία** της εικόνας...

- ΕΪΝΑΙ ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΑ:

A) Όχι πληθωρισμός των εικόνων,

B) Ένταξη σε ιστορικό πλαίσιο,

Γ) Στοχοθεσία...

■ ΠΩΣ ΜΕΛΕΤΩ ΜΙΑ ΕΙΚΟΝΑ:

- Κοιτάζω από το **κέντρο** προς την **περιφέρεια**
- Ξεχωρίζω τα **πρωτεύοντα**
από τα **δευτερεύοντα** στοιχεία της
- Τα συγκρίνω και τα ταξινομώ
- Ανακαλύπτω τις **σχέσεις** των στοιχείων αυτών
με το κεντρικό **θέμα** του ιστορικού κεφαλαίου

-
- **Αφηγούμαι την πρωτεύουσα και τη δευτερεύουσα πλοκή της**
 - **Τη συγκρίνω με παρόμοιες φωτογραφίες**
 - **Αποφαινόμαι για τη σημασία της στην κατανόηση του ιστορικού κεφαλαίου**
 - **Κατασκευάζω ένα, κατά προσέγγιση, σκαρίφημά της**

■ **Με την επεξεργασία αυτή προβαίνω στον «ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟ» των μαθητών**

■ **Τι είναι απαραίτητο για τον**
«ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟ»
των μαθητών;

1. Η ανωτέρω διαδικασία μελέτης της εικόνας
2. Η αναγνώριση και εκμάθηση του ειδικού λεξιλογίου της (λ.χ. κάστρα, πολεμίστρες, πανοπλίες, τάφροι...)
3. Η εξάσκηση των μαθητών στην εύρεση των ιδεολογικών διαστάσεων της εικόνας
(όχι στο Δημοτικό)
4. Η μεταφορά αυτής της γνώσης (transfer)
στην προσέγγιση κάθε εικόνας

Εξοικείωση με την ιστορική φωτογραφία

- Βάλε μια ιστορική φωτογραφία στη μέση ενός φύλλου χαρτιού
- Ζήτησε από τους μαθητές να γράψουν:
 - α) **3 πράγματα** που μας λέει αυτή η φωτογραφία
 - β) **3 ερωτήσεις** που θα ήθελες να κάνεις σε αυτήν
 - γ) Κατέγραψε τα **συναισθήματα** που σου δημιουργούνται
 - δ) κατέγραψε τα **πρόσωπα**, τα **αντικείμενα**, τα **χρώματα...**
 - ε) **Τι μπορεί να λένε τα πρόσωπα στη φωτογραφία;**
Βάλε σε **συννεφάκια** τα λόγια τους.

Γιατί δεν χαμογελούσαν στις παλιές φωτογραφίες;

Mark Twain: «*Η φωτογραφία είναι το πιο σημαντικό έγγραφο και δεν υπάρχει τίποτε πιο καταδικαστικό από ένα ανόητο χαμόγελο που θα μείνει εκεί για πάντα*».

- Τα χαμόγελα στις φωτογραφίες ή στους πίνακες θεωρούνταν ότι **παραβίαζαν τα όρια της ευπρέπειας**.
- «*Τον 17ο αιώνα στην Ευρώπη ήταν διαδεδομένη η άποψη ότι αυτοί που χαμογελούσαν πλατιά ήταν οι **φτωχοί, οι έκφυλοι, οι μεθυσμένοι** και όσοι ήταν στο **χώρο της διασκέδασης***» (Nicholas Jeeves)
- Το 1703 ένας Γάλλος συγγραφέας είχε γράψει περιφρονητικά για «*ανθρώπους που σηκώνουν το πάνω τους χείλος τόσο ψηλά, που... σχεδόν φαίνονται τα δόντια τους*».
«*Και όχι μόνο είναι αγενές –συνέχισε- αλλά γιατί να το κάνουν; **Αφού η Φύση μάς έδωσε χείλια για να τα κλείνουμε***»!